

ZÁKON

ze dne2021,

**kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění,
ve znění pozdějších předpisů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění zákona č. 10/1993 Sb., zákona č. 15/1993 Sb., zákona č. 161/1993 Sb., zákona č. 324/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 149/1996 Sb., zákona č. 48/1997 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 138/2001 Sb., zákona č. 49/2002 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 437/2003 Sb., zákona č. 455/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 438/2004 Sb., zákona č. 123/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 545/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 117/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 138/2011 Sb., zákona č. 298/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 369/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 500/2012 Sb., zákona č. 11/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 342/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 109/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 200/2015 Sb., zákona č. 145/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 297/2017 Sb., zákona 134/2020 Sb., zákona 229/2020 Sb., zákona 285/2020 Sb., zákona 540/2020 Sb. a zákona 161/2021 Sb., se mění takto:

1. Do části čtvrté, oddílu 1 zákona se vkládá nový § 28d, který zní:

„§ 28d

(1) Zálohu na pojistné podle za období od začátku července 2021 do konce prosince 2021 osoba samostatně výdělečně činná, která splňuje podmínky § 2 a § 6 Zákona č. 461/2020 Sb. (Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2) neplatí.

(2) Pojistné, které by tato osoba samostatně výdělečně činná byla povinna platit formou záloh za období od začátku července 2021 do konce prosince 2021, je jí v plné výši odpuštěno a nemusí jej doplácet.

(3) Byla-li záloha na pojistné zaplacená za některý kalendářní měsíc v období od července 2021 do prosince 2021, použije se na úhradu splatných závazků a poté na úhradu záloh na pojistné na příslušné následující kalendářní měsíce roku 2022.

(4) Pojistné zdravotního pojištění za tyto osoby samostatně výdělečně činné platí v období od začátku července 2021 do konce prosince 2021 stát ve výši 1 167 Kč měsíčně.“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

Současná právní úprava plnění povinností plátců pojistného zdravotního pojištění je obsažena především v zákoně č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 592/1992 Sb.“).

Podle ustanovení § 24 odst. 2 tohoto zákona platí, že: *„Osoba samostatně výdělečně činná je povinna nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla podle zvláštního zákona podat daňové přiznání za tento kalendářní rok, předložit všem zdravotním pojišťovnám, u kterých byla v tomto období pojištěna, přehled o svých příjmech a výdajích vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, zaplacených zálohách na pojistné, vyměřovacím základu stanoveném podle § 3a, pojistném vypočteném z tohoto vyměřovacího základu. Pokud osobě samostatně výdělečně činné zpracovává daňové přiznání daňový poradce, je povinna tuto skutečnost příslušné zdravotní pojišťovně doložit do 30. dubna kalendářního roku, ve kterém má povinnost podat daňové přiznání za předchozí kalendářní rok. Povinnost podat přehled o příjmech a výdajích příslušné zdravotní pojišťovně do 8. dubna následujícího roku má osoba samostatně výdělečně činná i v případě, kdy není povinna podle zvláštního právního předpisu daňové přiznání podávat.“*

Není-li tato povinnost splněna, může osobě samostatně výdělečně činné zdravotní pojišťovna uložit sankci podle § 26 odst. 1 tohoto právního předpisu. Zákon č. 592/1992 Sb. neobsahuje žádné přímé ustanovení, které by bylo možné použít v případě, kdy tato osoba tuto povinnost není schopna splnit.

Podle ustanovení § 7 zákona č. 592/1992 Sb. platí, že:

„(1) Osoby samostatně výdělečně činné platí pojistné formou záloh na pojistné a doplatku pojistného, pokud se dále nestanoví jinak. Kde se v dalších ustanoveních hovoří o pojistném, rozumí se tím též zálohy na pojistné a doplatek pojistného.

(2) Osoba samostatně výdělečně činná platí zálohy na pojistné na účet příslušné zdravotní pojišťovny za celý kalendářní měsíc. Záloha na pojistné je splatná od prvního dne kalendářního měsíce, na který se platí, do osmého dne následujícího kalendářního měsíce. Zálohy na pojistné se neplatí za kalendářní měsíce, v nichž byla osoba samostatně výdělečně činná uznána po celý kalendářní měsíc neschopnou práce, nebo ji byla nařízena karanténa podle zvláštních právních předpisů.“

Zákon č. 592/1992 Sb. tedy nepředpokládá, že by zálohy na pojistné mohla osoba samostatně výdělečně činná odložit v době, kdy je vyhlášen nouzový stav a taková opatření, která ji fakticky neumožňují provozovat výdělečnou činnost. V mnoha případech tak osoba samostatně výdělečně činná není objektivně schopna zálohy v tomto období platit.

Podle § 3a odst. 2 zákona č. 592/1992 Sb. pak platí, že: „Osoba samostatně výdělečně činná je povinna odvést pojistné z vyměřovacího základu podle odstavce 1. Je-li vyměřovací základ podle odstavce 1 nižší než minimální vyměřovací základ, je osoba samostatně výdělečně činná povinna odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu, není-li dále stanoveno jinak. Minimálním vyměřovacím základem se rozumí dvanáctinásobek 50 % průměrné mzdy; za průměrnou mzdu se pro účely tohoto zákona považuje částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu s tím, že vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.“

V roce 2020 ad hoc řešil situaci osob samostatně výdělečně činných (OSVČ), kterým vládní opatření v rámci nouzového stavu fakticky neumožňovala provozovat výdělečnou činnost, Zákon č. 134/2020 Sb. (novela zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění), který těmto osobám odpustil povinnost platit zálohy na pojištění v rozmezí měsíců březen 2021 až srpen 2021 – a v rámci celkového vyúčtování pojistného za rok 2020 po nich za tyto měsíce požadoval zaplatit jen rozdíl (pokud vznikl) mezi minimální zálohou na pojištění a skutečnou, na základě ročních příjmů vypočtenou, měsíční pojistnou povinností.

Ovšem v současné době, v kalendářním roce 2021, přestože od 5. října 2020 po mnoho měsíců opět platil celostátní nouzový stav a pozastavení, či četná omezení, podnikání v mnoha oborech, osoby samostatně výdělečně činné žádné podobné možnosti úlev nemají a jsou povinny platit od počátku tohoto roku zálohy pojistného na veřejné zdravotní pojištění v plné (jim) předepsané výši.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy.

Velké množství osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) bylo na dobu téměř celého prvního pololetí roku 2021 nuceno zcela zastavit, anebo výrazně omezit, svoji výdělečnou podnikatelskou činnost. Byly tedy po celou tuto dobu buď zcela bez pracovního příjmu, anebo byl tento příjem razantně nižší, než v období před vypuknutím epidemie onemocnění Covid 19.

Proto navrhuje, aby ty OSVČ, které splňují podmínky § 2 a § 6 Zákona č. 461/2020 Sb. (Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2), tzn. ty OSVČ, jejichž činnost byla v letech 2020 až 2021 bezprostředně zakázána opatřeními vlády v rámci nouzového stavu, anebo alespoň z 80 % vyloučena v důsledku bezprostředního zákazu nebo omezení opatřeními vztahujícími se na odběratele jejich zboží a služeb, nejedná-li se zároveň o činnost, jejíž výstupy lze bez obtíží poskytovat jinému odběrateli, popř. vztahují-li se na osobu, v jejichž prostorách je činnost těchto OSVČ vykonávána, nejedná-li se současně o činnost, kterou lze bez zásadních obtíží vykonávat jinde, nebyly povinny platit zálohy na pojistné na veřejné zdravotní pojištění za všechny kalendářní měsíce v období červenec až prosinec 2021.

Bude-li záloha na toto pojistné zaplacená za některý kalendářní měsíc tohoto uvedeného období, použije se na úhradu splatných závazků, popř. na úhradu záloh na toto pojistné na příslušné následující kalendářní měsíce roku 2022.

Zároveň navrhujeme odpustit placení pojistného na zdravotní pojištění uvedeným OSVČ v těchto měsících zcela.

Současně navrhujeme, protože pojistné na zdravotní pojištění je všeobecným povinným odvodem, jakožto i z toho důvodu, že nelze bez náhrady dopustit jakýkoli výraznější výpadek ve výběru prostředků na financování lékařské péče, aby toto pojištění za uvedené osoby v období červenec 2021 až prosinec 2021 hradil stát, jako je tomu u tzv. státních pojištěnců, a to i ve stejné výši, které pro úhradu za tyto státní pojištěnce platí pro rok 2021 – tj. 1 167 Kč měsíčně.

Cílem tohoto snížení odvodového zatížení je umožnit OSVČ, jejichž podnikání bylo vládními nařízeními na dlouhou dobu zcela pozastaveno, anebo významně omezeno, překonat resp. kompenzovat dlouhodobý výpadek příjmů a umožnit jim jejich výdělečnou činnost obnovit a restartovat. A taktéž usnadnit zahájení živnostenského podnikání osobám, které o tom uvažují, nebo které jsou momentálně nezaměstnané, ale které odrazují nap. právě vysoké vstupní náklady tvořené mj. povinnými pojistnými odvody.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaný zákon je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie. Navrhovaná úprava obsahující specifickou úpravu ve prospěch dotčených osob nijak nenarušuje tyto předpisy a je s nimi v souladu.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Předpokládaný dopad navrhovaného opatření na snížení příjmů z pojistného na zdravotní pojištění a na zvýšení výdajů státního rozpočtu v důsledku navrhovaných dodatečných plateb za tzv. státní pojištěnce zdravotní pojištění lze odhadnout na max. 1 710 000 000 Kč.

Tento odhad vychází z výše minimálních předepsaných měsíčních záloh OSVČ pro rok 2021 na pojistné na veřejné zdravotní pojištění (2 393 Kč) – což je současně i maximální částka, kterou naprostá většina OSVČ s pozastaveným, či výrazně omezeným, podnikáním v roce 2021 na tento typ pojištění odvádí. Tato částka byla dále vynásobena šesti (počet měsíců, ve kterých má být toto pojistné odpuštěno) – a poté vztažena k počtu OSVČ (cca 80 000), které mají, dle vládní důvodové zprávy, nárok na kompenzační bonus dle Zákona č. 461/2020 Sb.

K této částce pak musí být připočtena celková částka, kterou by stát zaplatil za tyto OSVČ, coby tzv. státní pojištěnce, v předmětném období ve formě odvodů na zdravotní pojištění.

Na rozpočty krajů a obcí by tento návrh neměl mít žádný přímý vliv, jelikož příjmy ze zdravotního pojištění nejsou, ve smyslu zákonného systému rozpočtového určení daní, příjmy rozpočtů územních samosprávných celků. A platby za tyto OSVČ (coby dočasné státní pojištěnce) by nebyly odváděny z municipálních rozpočtů, nýbrž ze státního rozpočtu.

Lze předpokládat pozitivní dopad návrhu na podnikatelské prostředí České republiky, jelikož zabrání zániku mnoha živností, přispěje k obnově mnohých živností nyní pozastavených a mírně posílí i celkovou koupěschopnou poptávku, protože dotčené OSVČ budou mít více disponibilních prostředků než za platnosti stávající právní úpravy.

Návrh bude mít i pozitivní sociální dopady, včetně pozitivních dopadů na rodiny, protože pomůže zabránit pádu mnoha osob do systému sociálních dávek, dluhových pastí či exekucí a insolvencí.

Návrh nebude mít negativní dopady na specifické skupiny obyvatel, ani na osoby sociálně slabé, na osoby se zdravotním postižením či na národnostní menšiny.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon není spojen s žádnými korupčními riziky.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaný zákon nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu ani na životní prostředí.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Současně s předložením návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, se navrhuje, aby Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas s návrhem tohoto zákona již v prvním čtení podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, a to vzhledem k potřebě co nejrychlejší finanční úlevy a výpomoci dotčeným osobám samostatně výdělečně činným, kterým bylo orgány veřejné správy donedávna nařízeno pozastavení – či enormní omezení - výdělečné činnosti. A navíc se velmi blíží doba, kdy by měl návrh začít v praxi platit – pokud by byl Parlamentem schválen.

II. Zvláštní část

K Čl. I

K § 28d odst. 1:

Navrhuje se, aby osoby samostatně výdělečně činná, která splňují podmínky § 2 a § 6 Zákona č. 461/2020 Sb. (Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2) neplatily zálohy na pojistné veřejného zdravotního pojištění za období od začátku července 2021 do konce prosince 2021.

K § 28d odst. 2:

Navrhuje se, aby osobám samostatně výdělečně činným, která splňují podmínky § 2 a § 6 Zákona č. 461/2020 Sb. (Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2) byly platby pojistného na veřejné zdravotní pojištění v období od začátku července 2021 do konce prosince 2021 v plné výši odpuštěny.

K § 28d odst. 3:

Navrhuje se, aby zálohy na pojistné zdravotního pojištění zaplacené za některý kalendářní měsíc v období od července 2021 do prosince 2021 osobami samostatně výdělečně činnými, kterým byly tyto platby záloh tímto návrhem odpuštěny, byly použity nejprve na úhradu jejich případných splatných závazků a poté na úhradu záloh na pojistné na příslušné následující kalendářní měsíce roku 2022.

K § 28d odst. 4:

Navrhuje se, aby pojistné na veřejné zdravotní pojištění za osoby samostatně výdělečně činné, kterým bylo v období od začátku července 2021 do konce prosince 2021 jeho placení tímto návrhem odpuštěno, hradil stát, a to ve výši 1 167 Kč měsíčně.“

K Čl. II

Vzhledem k nezbytnosti a časové naléhavosti předkládaného opatření se navrhuje účinnost zákona dnem jeho vyhlášení. Toto řešení je v souladu s ustanovením § 3 odst. 4 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne 1. června 2021

Lucie Šafránková v. r.

Tomio Okamura v. r.

Radim Fiala v. r.

Radek Rozvoral v. r.

Jaroslav Holík v. r.

Radovan Vích v. r.

Miloslav Rozner v. r.

Jaroslav Foldyna v. r.

Jiří Kobza v. r.

Pavel Jelínek v. r.

Karla Maříková v. r.

Jiří Kohoutek v. r.

Zdeněk Podal v. r.

Monika Jarošová v. r.

Radek Koten v. r.

Lubomír Španěl v. r.

Jan Hrnčíř v. r.

Jaroslav Dvořák v. r.